

UN SANT PLE DE HUMANITAT

(Publicat al especial de Sant Antoni del Diario de Menorca, 16 gener 2021)

Quan encara era molt jove, Sant Antoni va abandonar la seva casa i es va desprendre dels seus béns per anar-se'n al desert d'Egipte, on va viure una vida d'ascesi i de pregària. Després de vint anys vivint en solitud, va acceptar al costat seu a altres amics i companys que volien imitar el seu estil de vida, convertint-se en pare i guia d'aquells monjos. Encara que va desenvolupar la seva activitat fa més de 1.700 anys, conservam alguns texts que recullen els seus consells o descriuen el seu comportament amb els monjos. En tots ells apareix l'abba Antoni com un home profundament enamorat de Déu però, al mateix temps, exquisidament humà, molt sensible a les necessitats dels altres. Extrecc d'aquests texts alguns exemples de la humanitat de Sant Antoni.

Un primer detall d'aquesta humanitat es reflecteix en la següent anècdota, recollida en els «Apotegmes dels pares del desert»: «Un home que caçava animals salvatges al desert, va veure abba Antoni que es recreava amb els germans i es va escandalitzar. Desitjant mostrar l'ancià que és necessari a vegades condescendir amb els germans, li va dir: “Posa una fletxa en el teu arc i estira'l”. I així ho va fer. Li va dir: “estira'l més”. I ho va estirar. Li va dir novament: “estira'l”. Li va respondre el caçador: “Si estir més de la mesura, es trencarà l'arc”. Li va dir l'ancià: “Per tant, així és també en l'obra de Déu: si exigim dels germans més de la mesura, es trencaran aviat. Es precis de tant en tant condescendir amb les necessitats dels germans”. Va veure aquestes coses el caçador i es va omplir de compunció. Es va retirar molt edificat per l'ancià. Els germans van tornar també, enfortits, als seus llocs». Aquesta anècdota retrata Antoni com un home ple d'humanitat, que sap que no es pot estirar massa l'arc ni exigir massa als altres. Les fonts de què disposam el retraten com un home tremendament auster, però també com un home que sap divertir-se i passar una estona distesa amb els germans. Diu la «Vida d'Antoni» que quan visitava els germans «els entretenia amb les seves narracions i els comunicava la seva experiència pràctica» (*Vita Antonii*, 54).

En un altre capítol de la seva vida, Sant Atanasi ens ofereix una descripció de Sant Antoni i destaca dues coses: que era un home molt pacient i que desprenia alegria. No sobresortia -explica- per l'estatura ni per la seva figura, sinó per «el seu caràcter assossegat i la puresa de la seva ànima». Al mateix temps, «el goig de la seva ànima es transparentava en l'alegria del seu rostre». Per això atreia moltes persones. «El seu rostre tenia un encant gran i indescriptible», explica. I conclou la descripció amb aquestes paraules: «mai estava agitat, ja que la seva ànima estava en pau; mai estava trist, perquè hi havia alegria en la seva ànima» (*Vita Antonii*, 67).

En aquest mateix relat de la Vida apareixen altres detalls d'humanitat. Es diu que Antoni era molt parc en el menjar, ja que menjava una sola vegada al dia un tros de pa. Preferia també viure en soledat abans de rebre la visita de tantes persones que

acudien fins a ell atretes per la seva fama de ser «l'amic de Déu». Però va tenir aquest detall: «veient que arribava gent a veure-ho, va començar a conrear hortalisses, per tal que els seus visitants tinguessin alguna cosa més per a refer-se després d'un viatge tan cansat i tan pesat» (*Vita Antonii*, 50). No li va importar deixar per un moment els seus precos per conrear unes hortalisses que no anava a menjar, perquè els altres se sentissin bé i poguessin refer-se després del viatge. La clau d'aquest comportament es troba en un dels Apotegmes -el tercer-, en què vincula l'amor a Déu i l'amor als homes. Diu així: «La vida i la mort depenen del nostre proïsme. En efecte, si guanyam al nostre germà, ens guanyam a Déu». El monjo Antoni està convençut que quan siguem jutjats, ens preguntaran si hem avançat a estimar el germà. Per això, per guanyar Déu es necessari guanyar primer el germà. Com deia un altre eremita, l'abba Apol·lo, «quan veus el teu germà, veus Déu». Antoni no va ser només home de profunda oració, sinó també una persona de gran caritat, que estava convençut que Déu ens espera en tot home que trobam.

Els sants són persones profundament humanes, perquè estan plenes de l'amor de Déu. El sant sap estimar el silenci sense defugir l'encontre amb l'altre, cercar l'oració sense menysprear el servei, ser exigent amb ell mateix i, al mateix temps, comprensiu amb els altres. Sant Antoni va ser un sant profundament humà, que gaudia conversant amb els germans, que transmetia alegria i que estava sempre disponible per al servei. Encara que han passat molts segles, podem contemplar aquest gran referent i aprendre a estar molt a prop de Déu, sense oblidar-nos mai dels homes perquè -com va escriure Pavel Evdokimov- «el sant és un home humil, semblant a tots, però la seva mirada, les seves paraules i els seus actes "tradueixen al cel" les preocupacions dels homes i a la terra el somriure del Pare» (*El amor loco de Dios*, p. 66).

Francesc Conesa Ferrer
Bisbe de Menorca

UN SANTO LLENO DE HUMANIDAD

Siendo muy joven, San Antonio abandonó su casa y se desprendió de sus bienes para marchar al desierto de Egipto, donde vivió una vida de ascesis y de oración. Después de veinte años viviendo en soledad, aceptó junto a sí a otros amigos y compañeros que querían imitar su estilo de vida, convirtiéndose en padre y guía de aquellos monjes. Aunque desarrolló su actividad hace más de 1.700 años, conservamos algunos textos que recogen sus consejos o describen su comportamiento con los monjes. En todos ellos aparece el *abba* Antonio como un hombre profundamente enamorado de Dios pero, al mismo tiempo, exquisitamente humano, muy sensible a las necesidades de los demás. Extraigo de estos textos algunos ejemplos de la humanidad de San Antonio.

Un primer detalle de esta humanidad se refleja en la siguiente anécdota, recogida en los “Apogtemas de los padres del desierto”: «Un hombre que estaba cazando animales salvajes en el desierto, vio a *abba* Antonio que se recreaba con los hermanos y se escandalizó. Deseando mostrarle el anciano que es necesario a veces condescender con los hermanos, le dijo: “Pon una flecha en tu arco y estíralo”. Y así lo hizo. Le dijo: “Estíralo más”. Y lo estiró. Le dijo nuevamente: “Estíralo”. Le respondió el cazador: “Si estiro más de la medida, se romperá el arco”. Le dijo el anciano: “Pues así es también en la obra de Dios: si exigimos de los hermanos más de la medida, se romperán pronto. Es preciso pues de vez en cuando condescender con las necesidades de los hermanos”. Vio estas cosas el cazador y se llenó de compunción. Se retiró muy edificado por el anciano. Los hermanos regresaron también, fortalecidos, a sus lugares». Esta anécdota retrata a Antonio como un hombre lleno de humanidad, que sabe que no se puede estirar demasiado el arco ni exigir demasiado a los demás. Las fuentes de que disponemos le retratan como un hombre tremendamente austero, pero también como un hombre que sabe divertirse y pasar un rato distendido con los hermanos. Dice la “Vida de Antonio” que cuando visitaba a los hermanos “les entretenía con sus narraciones y les comunicaba su experiencia práctica” (Vita Antonii, 54).

En otro capítulo de su vida, San Atanasio nos ofrece una descripción de San Antonio y destaca dos cosas: que era un hombre muy paciente y que desprendía alegría. No sobresalía –cuenta por la estatura ni por su figura, sino por “su carácter sosegado y la pureza de su alma”. Al mismo tiempo, “el gozo de su alma se transparentaba en la alegría de su rostro”. Por eso atraía a muchas personas. “Su rostro tenía un encanto grande e indescriptible”, cuenta. Y concluye la descripción con estas palabras: “nunca estaba agitado, pues su alma estaba en paz; nunca estaba triste, porque había alegría en su alma” (Vita Antonii, 67).

En este relato de la Vida aparecen otros detalles de humanidad. Antonio era muy parco en el comer pues comía una sola vez al día un trozo de pan. Prefería también vivir en soledad antes que recibir la visita de tantas personas que acudían hasta él atraídas por su fama de ser “el amigo de Dios”. Pero tuvo este detalle: “viendo que llegaba gente a verlo, comenzó a cultivar hortalizas, a fin de que sus visitantes tuvieran algo más para restaurar las fuerzas después de un viaje tan cansado y tan pesado” (Vita Antonii, 50). No le importó dejar por un momento sus rezos para cultivar unas hortalizas que no iba a comer, para que los demás se sintieran bien y pudieran reponerse tras el viaje. La clave de este comportamiento se encuentra en uno de los Apogtemas –el tercero-, en el que vincula el amor a Dios y el amor a los hombres. Dice así: “La

vida y la muerte dependen de nuestro prójimo. En efecto, si ganamos a nuestro hermano, ganamos a Dios". El monje Antonio está convencido de que cuando seamos juzgados, nos preguntarán si hemos amado al hermano. Por eso, para ganar a Dios hay que ganar primero al hermano. Como decía otro eremita, el Abba Apolo, "cuando ves a tu hermano, ves a Dios". Antonio no fue sólo hombre de profunda oración, sino también una persona de gran caridad, que estaba convencido de que Dios nos espera en todo hombre que encontramos.

Los santos son personas profundamente humanas, porque están llenas del amor de Dios. El santo sabe amar el silencio sin rehuir el encuentro con el otro, buscar la oración sin menospreciar el servicio, ser exigente consigo mismo y, al mismo tiempo, comprensivo con los demás. San Antonio fue un santo profundamente humano, que disfrutaba conversando con los hermanos, que transmitía alegría y que estaba siempre disponible para el servicio. Aunque han pasado muchos siglos, podemos mirar a este gran referente y aprender a estar muy cerca de Dios, sin olvidarnos nunca de los hombres porque –como escribió Pavel Evdokimov- "el santo es un hombre humilde, parecido a todos, pero su mirada, su palabras y sus actos 'traducen al cielo' las preocupaciones de los hombres y a la tierra la sonrisa del Padre" (El amor loco de Dios, p. 66).

Francesc Conesa Ferrer

Bisbe de Menorca